

שחר, מתפרש הכתוב 'וערכו' על סידור המערכה לתמיד של בין הערביים (שיח יצחק). ויש שכתב, שלא ניתן להעמיד את הפסוק בקרבן יחיד, שהרי עריכת העצים לא נעשתה עבור קרבן מסויים, ולכן העמידו את הפסוק על קרבן ציבור של בין הערביים (קרבן אהרן תורת כהנים ה, א).

אי קתב רחמנא ויבר יהוה אמינא חד אין תרי לא. המקוש הבין שהדיק הוא מתוך שלא נאמר בשניהם לשון יחיד, ולכן הקשה שמישניו הלשון שאמר 'וערכו' בלשון רבים, יש להוכיח שודאי בא ללמד שבפעם השניה צריך שני כהנים ולא לתמיד של בין הערביים, ותיצא הגמ' שהדיק הוא משינוי הלשון מ'ביעור' ל'עריכה' ולא מיחיד לרבים (שיח יצחק בשם קרבן אהרן שם).

תני רבי חייא פייס פעמים שלשה עשר - כהנים שהיו עסוקים בקרבן התמיד, כדברי המשנה [לעיל (כה, א)] ששלשה עשר כהנים זכו בפייס השני (רשב"א, ריטב"א), ויש שביאר, שהמנין שמונה רבי חייא אינו מנין הכהנים הזוכים בפייס השני, אלא מנין הכהנים שעבדו בזמן הקרבת התמיד של שחר, תשעה בתמיד עצמו כמפורש במשנה כאן, ועוד שלשה לדישון המזבח הפנימי ולדישון המנורה ולהקטרת הקטורת, ואחד נוסף להעלאת איברים מהכבש למזבח, ולא החשיב את השוחט והזורק, לפי שלא מנה אלא משעת הולכה ואילך (רבינו אליקים).

פעמים חמשה עשר - בשבת (רש"י). ויש שפירש [לשיטתו שהמנין כאן נסוב על הכהנים העוסקים בתמיד ולא על הזוכים בפייס], ש'חמשה עשר' מתפרש על תמיד של בין הערביים ועל שבת (רבינו אליקים).

התניא שבעה עשר, ההיא דלא קרבי אליעזר בן יעקב - שבשבת שבתוך החג נוסף עוד כהן להעלות איברים מהכבש למזבח, שלא כדעת רבי אליעזר בן יעקב שהכהן המעלה לכבש הוא מעלה מהכבש למזבח, אלא כדעת רבי יהודה שלא היה פייס למחתה, אבל כהן מכניס את המחתה (רש"י), ומוכרח שסובר כרבי יהודה, לפי שמונה כהן נוסף המעלה מהכבש למזבח (מהרש"א). ויש שגרסו 'דלא קרבי אליעזר בן יעקב ודלא קרבי יהודה', ולפי זה ביארו, ששבעה עשר מדבר על כהנים שזכו בפייס וכולל אף את כהן הזוכה בפייס על המחתה, ומוכרח שתנא זה חולק גם על רבי יהודה (תוס', וכו' בעל המאור), ולדעתם תנא זה מנה את כלל הכהנים הזוכים בכל הפייסות שהיו בכל יום במקדש ולא רק בפייס השני (ע"פ שיח יצחק). ויש שפירשו [לפי גירסת זו], שתניא שבעה עשר' הוא המשך לברייתא הקודמת, ומנה התנא את הכהנים הזוכים בפייס השני, ובשבת שבתוך החג זכו שבעה עשר כהנים בפייס השני, ולדעת התנא הפייס על המחתה היה בפייס השני ולא נכלל בפייס הרביעי של הקטורת, ולכן חולק על רבי אליעזר בן יעקב שדעתו שהפייס על המחתה נכלל בפייס הרביעי, וחולק אף על רבי יהודה שהמחתה נכללת בפייס על הקטורת (תוס' רא"ש ותוס' ישנים בדעת רבנו חננאל, ריטב"א), ובכל מנין שמונה רבי חייא יש להוסיף עוד אחד למחתה, ותנא זה אינו מונה שלשה עשר (שיח יצחק).

משנה. איל קרב באחד עשר, ובטעם הדבר שהיו מקריבים את האיל באחד עשר ואת הפר בעשרים וארבעה, אמרו בירושלמי (סוף ה"ב) שהוא כדי לפרסם הדבר, על שם הפסוק (תהלים נה טו) 'בבית אלהים נהלך ברגש' [וראה רש"י לעיל (כ, ד)], שריבי קול המון העם הוא כבוד למלך]. ובבבלי (סוכה נב, ב) משמע, שהטעם הוא משום 'ברוב עם הדרת מלך' (גבורת ארי).

משנה. עצמו בתשעה, התנא של משנתנו שמונה תשעה ולא מנה את העלאת איברים מהכבש למזבח, סובר כדעת רבי אליעזר בן יעקב שאותם כהנים שהעלו את האיברים לכבש מעלים מהכבש למזבח, ולכן יש רק תשעה (רש"י), ויש שכתבו, שהתנא סובר כדעת התנא במשנה הקודמת, ולא מנה את הכהנים שהיו מעלים מהכבש למזבח לפי שיתכן ויזכה מי שכבר העלה לכבש, או שלא מנה אלא את תחילת ההולכה (תוס' לעיל ע"א ד"ה דתנו), או שלא מנה אלא את מספר הכהנים שאינם שנויים במחלוקת (ריטב"א).

ושנים בידם שני גזירי עצים, וסידור שני גזירי עצים לתמיד של שחר נעשה על ידי כהן אחד (רש"י), ולא נמנה בין הכהנים העוסקים בתמיד של שחר, וכן לא נמנו תרומת הדשן וסידור המערכה, כי עבודות אלו נעשו קודם התמיד, ובמשנה כאן הוזכרו רק הכהנים העוסקים בתמיד לאחר הולכת האיברים (ע"פ רש"י תוס' ישנים ור"י מלוגיל, וראה ביאורו לעיל כה, א ד"ה מי מדשן).

ושנים בידם שני גזירי לבונה של לחם הפנים, שהתנא של משנתנו סובר כדעת רבי עקיבא [בפסחים (נה, א)] שהקטרת הבזיך קודמת לעבודת קרבן מוסף, ואף שאמרו [שם] שהקטרתם בשעה החמישית, אין זה אלא שלא לאחר יותר, אבל אפשר להקדים ולהקטיר אותם עם התמיד. אולם לסוברים שהקטרת המוספין קודמת להקטרת הלבונה, הרי היא נעשית על ידי משמר אחר [כמבואר בסוכה (נו, ב)], ואם כן בודאי אין מפיסים עליה יחד עם התמיד (תוס' רא"ש ותוס' ישנים). ויש שכתב, שהקטרת הלבונה נעשית על ידי המשמר השני לאחר הקרבת המוספין [כמבואר בברייתא (סוכה שם)] ובסדר המערכה לאביי [למקן ג, א], ומכל מקום היא נחשבת חלק מעבודת תמיד של שחר, כיון שהיתה נעשית לפני הפייס של בין הערביים, ואין המוספין נחשבים הפסק, כי הזוכה בתמיד של שחר היה מקריב את המוספין, והבזיך היו מוקטרים קודם ניסוך היין של המוספין (מאירי לעיל ע"א). ואף שהקטרתה היא לאחר העלאת התמיד, נכללו בפייס השני ולא בפייס הרביעי, לפי שבפייס השני הפייס על הרבה עבודות, ולכן הפייס בו גם על הבזיך (תוס' רא"ש), וזכו בהם אותם העומדים בפייס אחר הכהנים שזכו בעבודת האיברים (תוס' ישנים). ויש שכתב, שזכו בהם העומדים אחר כל י"ג הכהנים שזכו בפייס השני (ריטב"א), ויש שכתב שהפייס עליהם בנפרד בפייס השני (תוס' רא"ש בת"ש השני).

גמרא. ורגמוהו כל העם באתרוגיהן שמע מינה, מתוך שהזכרו אתרוגים, משמע שהניסוך היה בבוקר בזמן נטילת לולב (רש"י). ואף שאנשי ירושלים היו נוטלים לולב כל היום [כמבואר בסוכה (מא, ב)], מסתמא לא היו עומדים במקדש בזמן הקרבת התמיד של בין הערביים שאינו זמן תפילה (תוס' ישנים; ריטב"א), שתפילת מנחה היתה קודם לתמיד של בין הערביים [כמבואר בסוכה (גג, א)] (שיח יצחק), ויש שכתב, שמתוך שאמרו 'כל העם', מוכח שגם אותם שאינם מאנשי ירושלים שהם חשובים וצדיקים רגמוהו באתרוגים (רש"י).

שנאמר וערכו עצים אם אינו ענין לתמיד של שחר, הפסוק נאמר בקרבן נדבה של יחיד, אולם רבי אליעזר [להלן (כז, א)] מעמיד את הפסוק בתמיד של שחר (תוס' ישנים), משום שלא מסתבר שרק בקרבן יחיד יצטרכו שני כהנים לשני גזירי עצים, ולכן מוכרחים להעמיד בעולה של ציבור, והעמידוהו על תמיד של בין הערביים, או שכיון שקרבנות יחיד נעשים לאחר תמיד של